

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Megyeri Élla*

Cím: *Látogatás a menekült*

tisztviselők közt az Augusztá-

barakktelepen Magyarország

Forrás:

Bn

1923. 9. 16.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

361.1

Hely

Idő

1923

Személy

Látogatás a menekült tisztviselők közt az Augusztá-barakktelepen

— A Magyarország tudósítójától —

Menekült magyar tisztviselőnek lenni ma Magyarországon — sorstragédia. Már magának is szának, amint kimondjuk, meg van a maga ijesztő esengése, hosszú fekete vagon sorok, egymásra zsufolt butorhalmok, kihűlt tüzhelyek víziója rémlik fel előttünk hallatára, egész nagy, vigasztalan sötétsége azoknak a vétkeknek, amikről a bűnhődőjük tehet a legkevésbé s amik — éppen ezért — a legégetőbben tudnak is fájni. Ki az oka mindennek a tenger nyomoruságának? Kit terhel érte felelősség, — honnan valami segítség, enyhülés, vigasztalás?... Meddő problémák, számszor megirt, agyoncsépezt szölamok már ezek, megszoktuk egész skáláját, mint annyi más keserűségét ennek a felfordult békevilágnak! Olyan baj ez is, amit mindenki emleget, mindenki elismer, mindenki méltányol s amin — senkise segít! Megszoktuk mindannyian s megszokták elsősorban maguk a közvetlenül szenvedő áldozatok is, — elfáultak vagy hozzáéreztek — s azt tesszük, amit ma mindnyájan, megalkuvásra ítélte, elkinzotta, árva magyarok: várnak...

Akiket a kanári is otthagytott

Az »Angol«, »Berlin«, »Tigris« s más fantasztikus nevű kis hotelekben, hol még nemrég csupa menekült tisztviselő húzódott meg, kérdézősködéseinkre egyhangulag azt a választ kaptuk, hogy a szállodakedvezmény megszűnt s a Menekültügyi Hivatal — méltányolva a tulajdonosok kérelmét — 15-től valamennyi fél-ingeszes lakót kirakott a Salgótarjáni-úti »Augusztá-barakk telepre«, kivillamosítottunk hát oda.

A szeptemberi napfény mindent megszépítő, arany sugaras derűjében a kép, amit a sok, gyufaskatulyaszerű, fekete-tetős deszka épülettömb nyújt, — a legkevésbé sem barátságos. — az új köépitkezések élénkpiros téglá fedelei, hófehérre meszelt falai, a napraforgós öszirózsás kis kertek pedig egyenesen valami falusias, családi melegséggel hatnak; egyik-másikuk még befejezetlen, de még e hónapban — mint halljuk — valamennyi beköltözhető lesz. Elképzelhetetlen a versengés, — meséli készséggel a telepgondnok, — ami ezekért az egyszoba-kamrás lakásokért folyik, persze most től küszöbén mindenki ide gravitálna a régi barakkkrész nagyon is kelles deszkápitményei helyett, pedig ott vannak 2-3 szoba-konyhás lakások is, mig ezekben — éppen a gyors elkészülés miatt — nincs külön konyha s a tüzhely is a szobában van felállítva. Benyitunk az egyik keskeny deszkajajton, s fojtó, szappanszagu gőz csapódik az arcunkba. Ó, mentegetődzik zavartan az egykor kétségtelenül jobb időket látott háziasszony, éppen nagymosás van, tetszik látni, s bizony nincs padlás... Itt mosunk, szárítgatunk ezen a kis helyen... de hátha még ennyi se volna! Nem kell biztatnunk, szappanos kezét megtörli kopott kék

kötényébe, s már kezdi is a multat, a mesét, a régi, boldog otthonról, hogy mennyi aprójószága volt, tehene s malacai, gyümölcsös s egy kis méhes is... minden! — Mikor kiutasítottak, négy hónapig vagonban hanyódtunk, szegény uram ott meghűlt s pár nap alatt végzett vele a tüdőgyulladás... nem kellett sokat kinlódnia. Borzasztó hideg volt ott a vagonban! A kislányom — s a vaságy végébe húzódtam sápadt kis véznaságra mutat — sehogy sem akart eljönni a kanárija nélkül, sirt, hogy nem hagyja őt ott, cseh madárnak... Takargattuk mindennel a kalitkáját, még a vaskályha tetejére is

ráraktuk, de — tetszik tudni — kevés volt a fánk s egy reggel a kanári is itt hagyott. Azóta ketten éidegélünk a kislányommal, egy husz éves gépész fiám tart mind a kettőnköt. En varrogatok, a lányom pedig himzóműhelybe jár, szépen is keresne, havi 80-100 ezer koronát is, de ha rövidesen nem kapunk közelebbi lakást, amire pedig tapasztalataink után semmi remény, ott kell hagynia a jó helyét, akármilyen lesz... nem győzzük a villamost!

A tizennegyedik lakáskérvény

A villamos! Ez valamennyi lakónak a főtájdalma. — Csak legalább valami kis kedvezményt kapnánk, — sohaajt egy nagyenyedi főgimnáziumi tanár, — jóformán ez nyeli el fél napi keserves kis keresetemet, fájnak a lábaim, nem bírom a gyaloglást a különórám után, elég a sok lépcső... meg hát a cipő is drága. A családom alig megy be havonként kétszer, van itt is mindenféle üzlet, meg hát... tessék elhinni... nem nagyon jó nézni, ami ott benn folyik, ez az egyetlen oázis talán az egész városban, ahol senkit sem izgat a rossz és rossz, meg a kosztipénz... A hétköz-

napok csak eltelnek valahogy a kenyér utáni hajszával, de vasárnaponként mindig elfog az emlékezés... otthon öt-hat kollégám is volt ilyenkor a vendégem, bizony nem spóroltunk a jó »Plébánost« és »Ringatót« s alkaláberreztünk néha éjtélég is. Azóta se igen volt kártya a kezembem... itt nincs senki ismerősöm s a kollégák se olyan barátságosak... egész mások itt még az emberek is, mint Erdélyben, tessék elhinni. Azóta már talán el is felejtettem, mikor kell bemondani a »Béla-kasszát!« De már ezt se bánom, fő, hogy egyszer fogantatja lenne egész halom lakáskérvényemnek, ez a tizennegyedik s jövő hónapban megy férjhez a leányom, hogy férjünk meg itt hatodmagunkkal? — S reménytelen goszussal mutat végig a tényleg miniatűr kis rezidencián...

Átvágunk a Horthy-téren. Ez az egyetlen nem irredenta elnevezés, egyébként az összes utcák megszálott magyar városok neveit viselik s kerületenként Észak-, Dél-, Nyugatmagyarország s Erdély gyűjtőnéven vannak egybekapcsolva, közöttük mindenütt hatalmas kömedencék, tűz esetére, — fenékgig őrösen, — pedig Isten őrizze, hogy itt valaha csak a legkisebb ilyen veszély is legyen, — mondja kísézőnk, — egyetlen darab holmit sem lehetne kimenteni a rengeteg fa- és kátrány-papiranyag közül, félóra alatt rövig égne minden.

Negy nehézségek vannak még a személtelherdás körül, — folytatja, — a Köztisztasági Hivatal nem törődik vele, a Telepgondnokságnak pedig se

embere, se pénze hozzá, ott gyűlik, fülled halomszámra a nyitott gödrökben. Öntözés, sprés szintén lehetetlen, ami nyáron legfeljebb csak egészségtelen, de később, ha beáll a sár és hó, valószínűságot forgalmi akadály.

„Utálok ezt a Pestet...”

Egy nyitott ablakból gyalulás hallatszik. A kolozsvári Nemzeti Színház örökös tagja, Dezsői Gyula lakik itt a leányával s a vejével, mindkettő ugyan-

csak szerződésnélküli színész; az asszony bankban, a férfi pedig kézműparral kénytelen megkeresni a mindennapit, debreceni tulipántos s erdélyi pávatolvas, sallangos bőrapplikációi valószínűságot iparművészeti remek, — de ki veszi meg? — panaszkodik rezignáltan. — Dollárokból kellett megvennem az anyagot, mit kérjek érte s kitől, nincs semmi összeköttetésem...

Egy pillantással átfutjuk a szobát. Ragyogó tisztaság; a fényesre surott kis vaskályhán vár a kész ebéd, az egykor ünnepezt Shakespeare-hősnő hátrakötött piros fejkendőben szakértelemmel sűrűg körülte; egy berakott, antik kredencen poros babérkoszorúk, fakó szalagok, csnpok, poharak, tányérok s más nélkülözhetetlen háztartási holmi a legtarthatóbb összevisszaságban, próza és művészet összekeveredve s mindenféle könyvek, albumok, rézkarcok, festmények halmazai, jelmezes, parókás fotográfák, egy sokévtizedes művészi múlt mindenél többet regélő mementói...

A rendkívül rokonszenves ösz mester idegesen topog előttünk vastag posztó-papucsában. — Utálok, utálok ezt a Pestet, bár sose kellett volna idejőnnöm »rebellis magyarnak«, megirhatja! Mi-csoda emberek! Multkor a »Magyar falu«-ban, ahol most esténként Petőfi-verseket adok elő, valaki a közönségből erőszakkal pénzt nyomott a markomba, de el is dobtam azonnál, még előtte, hadd szegyelje magát! Hát muzsikusz cigány vagyok én, hogy borralalót kapjak?! Igaz, multkor elfogadtam egy névtelenül jött borítékot ötvenezer koronával, de hát az más, annak megvolt a módja... az nem sértés... s elvégre... bizony rámfért az a pár korona! Az örökös tagsági illetékemet 1920 óta, úgy látszik, hiába várom, én pedig nem kilénelek azért, ami engem jogosan megillet, amiért becsülettel megszolgáltam... hisz dolgozom most is, mozi, kabaré, dráma, opera, nekem mindegy, csak fix szerződés lenne már egyszer; tavaly a Nemzeti is igen biztatott, megvan a magyar Zacceni, mondták, s ma mégis itt állok üresen...

Sok érdekesebb mesélne még kolozsvári szerepléséről, régi otthonáról, kis kertjéről, gyümölcsöséről, kedvenc virágjáról... hová tűnt ma már mindezt!... Csak éppen azt nem akarja megérteni, mikor további lakáskeresése után érdeklődünk. Hát lehet erről egyáltalán beszélni? Ő már meg se próbálja. Energia-pazarlás...

A gyerekek házat építenek dinnyehéjből!

Menjünk meg tovább! Mindenütt s szokott kép, szokott panaszok, kettétört egzisztenciák, megszakadt foglalkozások — lakástalanság miatt. Egy rendkívül intelligens kolozsvári orvoscsalád húzódik meg két tenyérnyi szobában s mint egy, már önmaguk előtt is valószínűtlen álmot, emlegetik négyszobás nagy lakásukat az Eperjessy-palotában... elrekriválták — vége. Az özvegyet tavaly lelőtték a villamosról, azóta féllába amputálva, — a fia szintén végzett doktor, — de hol praktizáljon? Ehelyett gyártja a lakáskérvények végételen sorát. A szomszédban egy vak házaspár, az asszony tavaly itt szerezte a tifuszt, mely elvitte a szemévilágát, két kis gyermekük kétségtelenül tuberkulitikus, egész berendezésük egy asztal és két vasgály s ki győzne felsorolni még mindent, egész nagy emberi s nemzeti katasztrófáját Trianon martírjainak!

Csoda-e, ha a tehetetlen keserűség bennük hibáztatja a kormányt, a Menekültügyi Hivatalt, a minisztériumokat, az alapbűnök azonban — be kell látniok — tulnyulnak mindezekre a fórumokon s magában ott gyökeredznek, a trianoni ítélet rettentő igazságtalanságában.

Jóval elmúlt már dél s az iskolákból sűrű rajokban tódulnak hazafelé a kis menekültfluk, lányok, a jövő ígéretei, egyik-másika még fnom sötétkék matrózruhában, szalagos szőke loknikkal, de legtöbbször bizony igen kopottka s valamennyi sápadt, vézna, vérszegény, vajjon hánynak lesz módja közülük kijutni Hollandiába?

Tarka csoportokban játszógnak a mindenesetre nem túlságosan esztétikus s még kevésbé higiénikus szemétdomb körül. Kiszedik belőle a dinnyehéjakat s apró kockákra vágva, házat építenek belőlük, úgy látszik, már az ő kis agyukat is megmérgezte a — lakáskérdés; — hajlandók vagyunk már ezt az örök gyermektempót is ilyen pesszimiztikus tendenciával felogni...

Megyery Ella